

Резюме

Поповичук В. А. Определение категории «преступления против мира, безопасности человечества и международного правопорядка».

Статья посвящена проблематике определения объекта преступлений против мира, безопасности человечества и международного правопорядка. Установлено международные стандарты отнесения преступлений к группе международных преступлений. Акцентировано внимание на международном правопорядке как объекте преступных посягательств. Предлагается дополнить национальное уголовное законодательство в соответствии с общепринятыми международными стандартами в этой сфере.

Ключевые слова: преступление, объект, мир, безопасность человечества, международный правопорядок.

Summary

Popovychuk V. Establishment the category of «crimes against peace, human security and international legal order».

The article is devoted to the issue of definition of the object crimes against peace, human security and international law. Established international standards referring to crimes of international crimes. The attention is focused on the international order as the criminal attacks. Is proposed complement national criminal legislation in accordance with generally accepted international standards in this area.

Key words: crime, object, peace, human security, international order.

УДК 343.233:340.5(477)(045)

Н. М. ТАШЛИЦЬКА

Наталія Миколаївна Ташлицька, здобувач Київського університету права НАН України

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОЦІНКА СПРИЧИНЕННЯ ШКОДИ ЗА ЗГОДОЮ ПОТЕРПІЛОГО В АНГЛО-АМЕРИКАНСЬКІЙ ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ

Законодавством України не передбачена кримінальна відповідальність за знищення людиною власного майна, заподіяння шкоди своєму здоров'ю (крім окремих випадків) або позбавлення себе життя (самогубство), проте існує кримінально-правовою кваліфікації заподіяння шкоди охоронюваним кримінальним законом України інтересам особи за її згодою.

Дослідженню згоди потерпілого присвятили свої праці такі вчені, як: П. П. Андрушко, С. В. Анощенкова, В. А. Блінніков, О. К. Газданова, М. В. Зенова, П. С. Дагель, А. А. Піонтковський, С. В. Познишев, Т. І. Присяжнюк, Н. Н. Розин, О. Б. Сибаль, І. І. Слущкий, М. Д. Шаргородський та ін. На монографічному рівні окремі питання згоди потерпілого на спричинення шкоди, досліджувалися такими вченими, як: Ю. В. Баулін, О. М., Красиков, Омар Мухаммед Мусса Ісмаїл, М. В. Сенаторов, О. В. Сумачов, М. С. Таганцев, К. С. Широков. Однак згода потерпілого на заподіяння шкоди власним охоронюваним законом інтересам як обставина, що виключає злочинність діяння, залишається недостатньо дослідженою у вітчизняній кримінально-правовій науці.

На практиці кваліфікація дій особи, яка заподіяла шкоду за згодою потерпілого, викликає складнощі, пов'язані з відсутністю нормативного регулювання згоди потерпілого як обставини, що виключає злочинність діяння. Подібне становище в законодавстві та практиці його застосування призводить до винесення неправосудних рішень, адже згода потерпілого, тим більше його особисте прохання, є одним зі способів розпорядження своїми особистими інтересами, правами і свободами. Одним із найбільш пріоритетних напрямків удосконалення кримінального законодавства в сучасній Україні в умовах євроінтеграції є вивчення законодавства інших держав. Встановлення подібного рішення якого-небудь питання досліджуваної проблеми, однакової юридичної техніки чи певних загальних рис дозволяє в майбутньому використовувати позитивний досвід кримінального права іншої держави, чи уникати помилок при створенні новел у кримінальному законі України. Тому метою даної статті є з'ясування особливостей регулювання згоди потерпілого в законодавстві інших держав, а саме країн англосаксонської правової сім'ї.

Державами-представницями англосаксонської (англо-американської) правової системи є Королівство Великої Британії та Сполучені Штати Америки, кожна з яких має свої правові особливості та різні підходи для врегулювання подібних питань в одній правовій сім'ї, а також домінування процесуального права над матеріальним. Запозичення цього досвіду дає можливість врегулювати питання правомірності заподіяння шкоди охоронюваним кримінальним законом інтересам за згодою потерпілої особи у національному законодавстві.

Велика Британія не має писаної Конституції, і під «англійською конституцією» розуміється сукупність норм закону і прецедентного права, що визначають систему і правомочності органів державної влади, права і свободи підданих. Сполучені Штати Америки, після досягнення незалежності, частково відмовилися від англійського права і прийняли Кодифіковані акти за континентально-європейським зразком, але згодом,

США залишилися в системі англосаксонського загального права, за винятком штату Луїзіана, право якого тяжіє до романо-германської (континентальної) правової сім'ї.

Кримінально-правова теорія англо-американської правової системи, як і більшість держав континентальної правової сім'ї, згоду потерпілого розглядає в контексті обставин, що виключають протиправність діяння. Вчений-криминолог Джеймс Ф. Стіфен одним із перших у своїх «Дигестах» визначив правила дієвості згоди, які в англійському кримінальному праві отримали прецедентне підтвердження. Згода може виражатися та мати юридичне значення за умови наявності певних ознак. Так, «Стіфеновські Дигести» встановлюють окремі винятки, за яких згода може визначатися кримінальним правом як правомірна, а саме:

1. Згода повинна бути вільно виражена й надати її може лише особа, яка перебуває при свідомому розумі, в твердій пам'яті і в ситуації, коли вона здатна сформулювати розумне судження щодо того, на що вона погоджується. До вільно висловленої згоди не відноситься згода, дана під впливом сили, обману або погроз різної природи.

2. Згода на медичну операцію може даватися особою тільки щодо себе або дитини, яка знаходиться під її опікою; згода вважається даною в ситуації, коли особа потребує медичної допомоги, але в силу обставин не перебуває при свідомому розумі.

3. Згода особи на застосування до неї сили також може бути надана у випадку, що не тягне тілесного каліцтва; згода на заподіяння тілесного каліцтва допускається тільки у випадку з правомірно здійсненими іграми або спортивними змаганнями.

4. Згода на заподіяння смерті або тілесного ушкодження, що тягне смерть з ймовірністю не може надаватися особою за жодних обставин; особа також не може надавати згоду на дуель.

5. Згода не має юридичного значення, якщо вона внаслідок застосування до особи сили веде до порушення громадського порядку або сприяє збігу маси безладно діючих осіб¹.

З наведеного випливає, що згода на спричинення шкоди своїм охоронюваним законом правам, інтересам, здоров'ю та життю має межі, вихід за які зумовлює невизнання згоди потерпілого обставиною, що виключає злочинність діяння.

При проведенні засідань Палати Лордів задля обговорення та вирішення судових питань, пов'язаних із згодою, а також у судових засіданнях, використовувались та були підтверджені більшість з правил Стіфена.

У контексті першого Стіфеновського правила, було вирішено питання про згоду у справі 1965 р., де зазначалось, що згода дітей віком 12 і 13 років щодо нанесення їм татуювання не має юридичного значення, оскільки в силу свого віку вони нездатні усвідомлювати природу вчиненого стосовно них діяння². У зв'язку з прецедентом, Палатою Лордів у 1984 р. при вирішенні справи по викраденню людини, було визнано, що оскільки при викраденні особи, невід'ємним елементом злочину є відсутність її згоди, то така відсутність згоди має встановлюватися завжди; що ж стосується згоди дитини, то, на думку лордів, це питання повинно вирішуватися залежно від її віку: зовсім юна дитина не здатна дати свідоме погодження, ніж дитина, яка старша, тим більше увагу потрібно приділяти її розвитку і спроможності розуміти навколишнє оточення³.

Третє правило Стіфена набуло свого відображення при розгляді справи про нанесення каліцтва з метою досягати сексуального задоволення (такі дії мали місце в приватній обстановці за згодою сторін) у 1934 р. Судом було зазначено, що «неправомірним є діяння, яке полягає в побитті іншої особи з такою мірою насильства, що заподіяння тілесної шкоди є можливим наслідком, і коли таке діяння доведено, згода не має юридичного значення»⁴.

У 1882 р. було підтверджено п'яте правило Стіфена щодо згоди при вирішенні судового прецеденту, в якому Джеймс Ф. Стіфен брав участь в якості члена колегії суддів. Відповідно до фабули справи, двоє чоловіків у присутності великого натовпу людей билися на кулаках з метою отримання грошової винагороди. Серед натовпу були присутні і обвинувачені у справі, які були притягнуті до відповідальності за напад (відповідно до чинного тоді права, сама вже присутність на незаконній боротьбі, що здійснюється за грошову винагороду, прирівнювалася до такої боротьби і розглядалося як кримінально караний напад). Під час перегляду судового рішення вищестоящим судом в апеляційній інстанції засуджені не визнавали обвинувачення та стверджували: оскільки боротьба здійснювалася за взаємною згодою учасників бійки, дані дії не можна розглядати як напад, проте Суд Корони для резервованих справ відхилив цей аргумент. Одним із суддів, була висловлена така думка: «згода особи, яка отримала удар, не має юридичного значення, якщо боротьба була неправомірною і поєднана із порушенням порядку»⁵. Ця позиція була підтримана й іншими суддями, які брали участь при розгляді справи і відзначили, що своєю згодою особа не може припинити публічне звинувачення, здійснюване «в інтересах суспільства для підтримки доброго порядку»⁶, і не може «позбавити Корону права захищати суспільство і підтримувати мир»⁷.

Джеймс Ф. Стіфен щодо значення згоди для вирішення питання про притягнення до кримінальної відповідальності зазначив таке: «Принцип щодо згоди видається мені таким: коли одна особа звинувачується у заподіянні тілесної шкоди іншій, згода особи, яка зазнала шкоди, не є підставою захисту для особи, яка заподіє шкоду, якщо шкода має таку природу або заподіюється за таких обставин, що її заподіяння є збитковим як для суспільства, так і для потерпілої особи. Але оскільки ушкодження, що наносяться і отримуються при боротьбі за гроші, шкідливі для суспільства як через те, що вони суперечать суспільному інтересу в тому, що життя і здоров'я тих, хто бореться ставляться під загрозу ударами, так і тому, що боротьба за гроші є небезпечним видовищем, оскільки згоду сторін на удари, які вони взаємно наносять, не виключають оцінки цих ударів як нападів»⁸. Позиція Стіфена щодо згоди була підтримана та застосована на практиці при вирішенні судових справ.

На сьогодні норми щодо заподіяння шкоди будь-якому благу за згодою потерпілого в англійській судовій практиці пов'язується з рішенням Палати Лордів 1993 р. у справі Брауна⁹. Згідно з обставинами справи група осіб з гомосексуальними садомазохістськими нахилами була засуджена за насильницькі дії відносно один одного в ході спільної сексуальної оргії. Під час розгляду вказаної справи в апеляційній інстанції засуджені керувалися тим, що згода надана ними на вчинення один щодо одного насильницьких дій була вільною і взаємно вираженою, при свідомому розумі і в твердій пам'яті, у зв'язку з чим і виключається кримінальна відповідальність. Апеляцію засуджених було відхилено Палатою Лордів трьома голосами проти двох. Лорд Темплман з приводу цього висловив думку, яка була підтримана голосами інших лордів при розгляді справи про гомосексуальний садомазохізм. Свої міркування лорд пояснював судовою практикою, а також тим, що праву відомі ситуації, коли незлочинним є насильство, яке заподіює тілесну шкоду, наприклад, медичне втручання, релігійні обряди (обрізання), татування, пірсинг, спортивні змагання. У зв'язку з чим, лорд Темплман вказав, що для логічного розв'язання справи необхідно слідувати рішенням за подібним прецедентом, який стався у 1882 р., а саме: насильницькі садомазохістські дії доволі часто є занадто небезпечними для життя і здоров'я учасників, пов'язані з алкоголем і наркотиками, і як такі цілком не вписуються у принцип свободи приватного життя, слідуючи якому згода можна було б визнати дієвою підставою захисту. Позиція лорда Темплмана полягала в тому, що згода в розглянутому контексті не може вважатися належною підставою захисту через порушення норм громадського порядку та моралі: «є принципова відмінність між випадковим насильством і насильством, яке має місце для прикриття жорстокості. Насильство послідовників садомазохізму прикриває садистську жорстокість і пригнічення гідності потерпілих. Таке насильство шкідливе для таких учасників і непередбачувано небезпечне. Я не готовий визнати згоду підставою захисту для послідовників садомазохізму, які сповідають і оспівують жорстокість... Суспільство має право й зобов'язане захищати себе від культу насильства. Задоволення, що отримується від заподіяння страждань, є поганим явищем»¹⁰.

Лордом Джонсі-Туллічеттл була висловлена думка в підтримку міркувань Темплмана щодо згадуваної справи, яка проголошувала виняток юридичної належності згоди. Так, лордом було встановлено правило щодо правомірної згоди, тобто такої, яка має юридичне значення як основа для захисту і згоди, яка не має достатньої підстави для звільнення від кримінальної відповідальності. Лорд Джонсі-Туллічеттл зазначав, що правомірна згода за необхідністю пов'язана з мірою застосовуваного насильства: «заподіяння реального або навіть більш серйозного тілесного ушкодження є неправомірною дією, стосовно якої згода не є підставою захисту». Також лорд Джонсі-Туллічеттл вважав, що згода за даних обставин справи, не може розглядатися як підстава для захисту ще й через порушення норм громадського порядку, оскільки насильницькі садомазохістські дії занадто небезпечні для життя і здоров'я, пов'язані з алкоголем і наркотиками, ВІЛ-інфекцією, розбещенням моралі і не можуть, виходячи з інтересів суспільства, розглядатися як правомірні, якщо вони навіть відбуваються за взаємною згодою¹¹. Лорд Лоурі, третій із лордів, які приймали рішення по справі, подав голос на підтримку думки його попередників та за відхилення апеляції. Він зауважив, що задля громадської користі, надання такої згоди статусу підстави захисту в даній справі виявляється неможливою¹².

Лорд Мастілл та лорд Слінн-Хадлі виступили за підтримку апеляції у справі Брауна. Розподіл системи права на дві підсистеми: приватну й публічну, визнані ще за часів Давнього Рима. За відомою формулою римського юриста Ульпіана, публічне право стосується становища держави, приватне – користі окремих осіб.

Так, лорд Мастілл у своєму рішенні по справі Брауна керувався нормами кримінального права з урахуванням розмежування публічного та приватного права, у частині приватних сексуальних відносин. Він вважав, що у даній справі йдеться не про норми поведінки, що визначені суспільною мораллю, а про правове визначення злочинного чи незлочинного діяння. За його словами: «держава повинна втручатися в права індивіда прожити своє життя так, як він може обрати, не більше, ніж це необхідно для підтримки належного балансу між приватними інтересами індивіда і загальними інтересами суспільства, які разом складають населення в цілому». У резолюції свого рішення лорд Мастілл вказав: «у даному випадку втручання держави було б надмірним, оскільки в аспекті розгляду дій, інтереси суспільства не страждали у досить сильному ступені для того, щоб виправдати кримінальне покарання; іншими словами, «ці взаємно узгоджені приватні дії» не є злочинами, які підпадають під дію відповідних норм права»¹³.

Лордом Слінн-Хадлі питання про згоду було вирішено з формально-юридичних позицій. На його думку, згода не є підставою для захисту тільки в низці випадків, пов'язаних із природою завданої шкоди, а отже необхідно розмежовувати реально серйозну шкоду (смерть і тяжкі тілесні ушкодження) і менш серйозні форми насильства; оскільки ж у даному випадку реально серйозної шкоди завдано не було, остільки згода має розглядатися як основа для захисту¹⁴.

Апеляцію по даній справі Палата лордів відхилила, проте засуджених це не спинило, і вони зажадали вирішити дану справу в Європейському Суді з прав людини. На захист своїх прав та інтересів вони стверджували, що їх засудження порушує ст. 8 Європейської конвенції про захист прав людини та основних свобод 1950 р. про право кожного на приватне життя. Однак, суд, вказавши, що в даному випадку посягання з боку держави на приватне життя засуджених було виправдане інтересами суспільної користі і моралі, відхилив доводи заявників. (ст. 8 (2) Європейської конвенції про захист прав людини та основних свобод 1950 р.)¹⁵.

Статус згоди, як підстава захисту, залишився досить невизначеним у своїх юридичних межах і після винесення рішення Палатою лордів у справі Брауна. Невизначеність зумовлена тим, що, з одного боку, згода не може бути підставою для захисту щодо спричинення смерті або тяжкого тілесного ушкодження, з іншо-

го – не можуть визначатися злочинними діяння, які не спричинили реального тілесного ушкодження, а були породженням насильницьких дій, заподіяних за згодою потерпілого. На підставі рішення чотирьох лордів (лорди Темплман, Джонсі-Туллічеттл, Лоурі і Мастілл) по справі Брауна, які наголошували на т.з. «проміжній» шкоді, сформувався принцип – згода може бути основою для захисту, якщо вчинені дії не зачіпають інтереси суспільства в цілому.

У подальшому питання про згоду потерпілого на заподіяння шкоди будь-якому благу вирішувалися на підставі рішення, прийнятого у справі Брауна, у якому було визнано, що головним є розмежування публічного права з приватним, а також визначення тих взаємовідносин, в які держава в особі уповноважених органів не має права втручатися, а також за умови, що така згода носить суспільно корисний характер.

Пропозиції щодо врегулювання згоди потерпілого на заподіяння шкоди в межах Загальної частини кримінального законодавства висували у 60-х роках минулого сторіччя також й американські вчені. Так, у 1962 р. Комісія Інституту американського права підготувала й опублікувала тринадцятий варіант проекту Примірного (Зразкового) кримінального кодексу¹⁶. За словами одного із розробників проекту, цей акт є не догматичним затвердженням єдиного, «правильного» вирішення складних проблем кримінального права, а запрошенням до правової реформи. Кодекс був задуманий як «примірний», а не «єдиний», що приймався б в ідентичних формулюваннях скрізь¹⁷. Зразковий (примірний) КК США істотно вплинув на реформування кримінального законодавства всіх штатів, і особливо, на штату Нью-Йорк та Пенсильванії. У ст. 2.11. зазначеного Проекту «Згода» передбачалось: «1. Загальні положення. Згода потерпілого на поведінку, яка ставиться в провину як посягання, або на її результат, є підставою для захисту, якщо така згода виключає який-небудь з елементів цього посягання або запобігає заподіяння шкоди або зла, попередження якого має на увазі закон, що визначає це посягання. 2. Згода на заподіяння тілесного ушкодження. У випадках, коли поведінка ставиться у провину як посягання, оскільки вона заподіює тілесне ушкодження або створює загрозу його заподіяння, згода на таку поведінку або на заподіяння такого ушкодження є підставою для захисту, якщо: а) тілесне ушкодження, на яке дана згода або погроза якого створена поведінкою, на яку дана згода, не є тяжким; або б) така поведінка та ушкодження є розумно передбачуваним ризиком, з яким пов'язана спільна участь у законних змаганнях з атлетики або інших спортивних змаганнях; або с) згода утворює підставу для визнання такої поведінки правомірною відповідно до розділу 3 чинного кодексу (Розділ 3. «Загальні принципи визнання поведінки правомірною»). 3. Згода, яка не має сили. Якщо інше не передбачено чинним кодексом або законом, що визначає посягання, дозвіл не утворює згоди в сенсі цієї статті, якщо: а) він даний особою, що не має за законом права дозволяти посягання, що ставиться в провину як посягання; або б) він даний особою, яка в силу молодості, психічної хвороби або неосудності чи сп'яніння або свідомо для того хто діє, є нездатною мати розумне судження щодо характеру або шкідливості поведінки, що ставиться у провину як посягання; або с) він даний особою, непередбачувану згоду якої має на увазі попередити закон, який визначає посягання; або d) він викликаний такого роду силою, фізичним насильством або обманом, попередити який має на увазі закон, що визначає посягання»¹⁸.

У Кримінальному кодексі штату Нью-Йорк, що був прийнятий майже відразу після затвердження проекту Примірного (Зразкового) кримінального кодексу, норма з подібним змістом відсутня¹⁹. Однак Примірний (Зразковий) Кримінальний кодекс США вплинув на законотворчу діяльність у штаті Пенсильванія, у кримінальному законодавстві якого міститься параграф з окремою нормою, яка визначає межі правомірності згоди, а також встановлює, що згода є підставою для захисту, якщо шкода була спричинена розумно передбачуваним ризиком спільної участі в законному атлетичному чи спортивному змаганні або згода мала наслідок виправдання поведінки (параграф 311 Кримінального кодексу штату Пенсильванія (США))²⁰. Тобто, в американському законодавстві відбита позиція, що життя та здоров'я не повністю належать особі, а тому особа має обмежені права.

Аналіз прецедентного права Великої Британії й кримінального законодавства Сполучених Штатів Америки надав можливість узагальнити умови правомірності «згоди потерпілої особи» та вплив цього інституту на кримінально-правову кваліфікацію заподіяння шкоди охоронюваним законом правам сторонніми особами за згодою. Згода потерпілої особи на заподіяння їй шкоди може виключити злочинність посягання на здоров'я, особисту волю й свободу, право власності, за умови, якщо вона була вільно виражена та надана особою, яка перебуває у свідомому розумі; така згода може виражатись особою лише щодо власних інтересів, або щодо особи, яка знаходиться під опікою чи піклуванням, але лише для здійснення медичного втручання; згода на спричинення тілесного ушкодження може бути надана під час спортивних змагань, але ні за яких обставин згода не може бути надана на спричинення смерті або тілесного ушкодження з ймовірністю заподіяння смерті.

Для уникнення розбіжностей у тлумаченні окремих положень Кримінального кодексу України є необхідність більш детального вивчення провідного досвіду зарубіжних держав. Врахування такого досвіду, а також наукових розробок іноземних фахівців у галузі кримінальної юстиції, в частині кримінально-правової оцінки шкоди, заподіяної особі за її згодою, надасть можливість належним чином удосконалити вітчизняне кримінальне законодавство.

¹ Stephen J. F. A Digest of the Criminal Law (Indictable Offences) / 9-th ed., by Lewis F. Sturge. L., 1950. 580 p.

² Burrell v. Harmer, [1965] 3 All E.R. 684.

³ Regina v. D., [1984] A.C. 778 (per Lord Brandon of Oakbrook).

⁴ Rex v. Donovan, [1934] 2 K.B. 498, 507 (per Swift, J.).

⁵ Regina v. Coney & Others, (1882) 8 Q.B.D. (per Cave, J.).

⁶ Regina v. Coney & Others, (1882) 8 Q.B.D. (per Hawkins, J.).

⁷ Regina v. Coney & Others, (1882) 8 Q.B.D. (per Lord Coleridge, C.J.).

⁸ Regina v. Coney & Others, (1882) 8 Q.B.D. (per Stephen, J.).

⁹ Regina v. Brown, [1993] 2 All E.R. 75.

¹⁰ Regina v. Brown, [1993] 2 All E.R. 75. (per Lord Templeman).

¹¹ Regina v. Brown, [1993] 2 All E.R. 75. (per Lord Jauncey of Tullichettle).

¹² Regina v. Brown, [1993] 2 All E.R. 75. (per Lord Lowry).

¹³ Regina v. Brown, [1993] 2 All E.R. 75. (per Lord Mustill).

¹⁴ Regina v. Brown, [1993] 2 All E.R. 75. (per Lord Slynn of Hadley).

¹⁵ Laskey, Jaggard and Brown v. United Kingdom, (1997) 24 E.H.R.R. 39.

¹⁶ Сенаторов М. В. Потерпілий від злочину в кримінальному праві: дис. канд. юрид. наук: спец. 12.00.08. – Х., 2004. – 213 с.

¹⁷ Уголовное законодательство зарубежных стран (Англии, США, Франции, Германии, Японии). Сборник законодательных материалов / Под ред. И. Д. Козочкина. – М.: Зерцало, 1999. – 352 с.

¹⁸ Примерный Уголовный Кодекс (США). Официальный проект Института американского права. Пер. с англ. к.ю.н. А. С. Никифорова. Под ред. с предисловием д.ю.н. Б. С. Никифорова. – М.: Прогресс, 1969. – 304 с.

¹⁹ Уголовное законодательство зарубежных стран (Англии, США, Франции, Германии, Японии). Сборник законодательных материалов / Под ред. И. Д. Козочкина. – М.: Зерцало, 1999. – 352 с.

²⁰ Кримінальний кодекс штату Пенсильванія (США) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://constitutions.ru/?p=7757>

Резюме

Ташлицька Н. М. Згода потерпілого на заподіяння шкоди в американській правовій системі.

Стаття присвячена аналізу інституту згоди потерпілого у кримінальному законодавстві держав англо-американської правової системи. Дослідження законодавства проведено на основі законодавства країн, представниць англо-американської правової сім'ї: Королівства Великої Британії та Сполучених Штатів Америки. Зроблено висновки, щодо доцільності законодавчого закріплення умов правомірності згоди потерпілого на заподіяння шкоди власному здоров'ю у Кримінальному Кодексі України.

Ключові слова: згода потерпілого, потерпілий, обставини, що виключають злочинність діяння, англо-американська правова система.

Резюме

Ташлицька Н. М. Согласие потерпевшего на причинение вреда в континентальной системе права.

Статья посвящена анализу института согласия потерпевшего в уголовном законодательстве государств англо-американской правовой системы. Исследование законодательства проведено на основе законодательства стран, представительниц англо-американской правовой семьи: Королевства Великобритании и Соединенных Штатов Америки. Сделаны выводы, о целесообразности законодательного закрепления согласия потерпевшего на причинение вреда собственному здоровью у Уголовном Кодексе Украины.

Ключевые слова: согласие потерпевшего, потерпевший, обстоятельства, исключающие преступность деяния, англо-американская правовая система.

Summary

Tashlitskaya N. Damage to the victim consent by the anglo-american legal system.

This article analyzes the institute of victim consent in the criminal legislation of the Anglo-American legal system. Research conducted within the laws of both countries, representatives of the Anglo-American legal family: Kingdom of Great Britain and the United States. Conclusions regarding the advisability of legislative consolidation of the victim consent to the injury to their health into the Criminal Code of Ukraine.

Key words: victim consent, victim, circumstances precluding criminality, Anglo-American legal system.